LIBRIS | We know books
Nº 23 2023

REVISTA LITERARĂ

LECTURI
TAIFASURI
STĂRI DE SPIRIT

LIBRIS | We know books
APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

EDITORIAL

3 **CRITICA LITERARĂ CA FILTRU**

Este adevărat că azi rolul criticii literare a scăzut ca valoare, că instanța critică nu e luată în considerare într-o lume în care valoarea economică asociată este prevalentă, dar asta nu înseamnă că în continuare criticul literar nu continuă să își manifeste exigențele de filtrare ca *gatekeeper* sau, mai ușor de înțeles la suprafața fenomenului, ca filtru.

6 **CONSTANTIN VALER NECULA**
LIBERTATEA DE A TE PUNE PE GÂNDURI

Cred până astăzi că înainte de ne crește pentru spiritualitate avem obligația de a ne citi oamenii cu adevărat copleșitori. [...] Aici văd libertatea. A ști pe ce lume te afli. Chiar dacă lumea în care te afli nu îți place - și nici nu are cum - în întregime. A plonja în gândurile tale când furtuna învolburează viața e semn de libertate. E semn că știi că răul nu poate fi etern.

12 **NARINE ABGARIAN**
„CRED CĂ ACEASTĂ TRĂSĂTURĂ TRAGICOMICĂ A LITERATURII SCRISE DE MINE ESTE O CARACTERISTICĂ COMUNĂ NU DOAR POPORULUI ARMEAN, CI TUTUROR POPOARELOR MARCATE DE EVENIMENTE TRAUMATIZANTE"

Curios este faptul că în timp ce lucram la acest roman, a murit Marquez. Moartea lui am trăit-o ca pe o pierdere personală, ca pe pierderea unui om drag, a unui apropiat, întrucât este unul dintre scriitorii mei preferați. Moartea lui Marquez m-a făcut să fac pace cu ideea că ceea ce scriu este un realism magic. Așa că am continuat să lucrez și cartea a ieșit în mod absolut surprinzător pentru mine în forma în care se regăsește azi.

16 **ZERUYA SHALEV**
ÎNCERC SĂ SCRIU ÎNTR-UN MOD CARE AJUNGE SĂ TRANSMITĂ ESENȚA UNUI POEM FOARTE, FOARTE LUNG

Nu caut niciodată vindecarea în scris. Poate sună ciudat fiindcă într-adevăr scrierea poate fi terapeutică pentru unele persoane, dar pentru mine necesită multă putere și, pe lângă plăcere, este un efort imens. Când scriu trebuie să fiu foarte concentrată, îmi ia multe ore, este diferit de terapie. Cu toate acestea, cred că pentru cititori poate fi terapeutic. Cred că lectura este mai terapeutică decât scrisul.

83 **KATERINA ILIOPOULOU**
DESTINAȚIA

Nu există niciodată și nicăieri o sosire
Pentru câteva clipe doar o topire de limite
Ceva cedează și din nou se închide
Niciodată nu ai ajuns suficient de departe

85 **KLEOPATRA LYBERI**
VEDEREA DE OBICEI SE ÎNȘALĂ

Cât de întunecat și de neclar este trupul meu;
ba există și ba dispare;
el întreabă, tot el răspunde.
Spune filozoful: când se mișcă spre tine umbra mea,
fenomenul precede sau urmează?

Frunze de toamnă
Eftimie Modâlcă

6 426308 006478

LIBRIS | We know books

CUPRINS

EDITORIAL

3 **Critica literară ca filtru** • Adrian Lesenciuc

PORTRET

5 **Constantin Valer Necula**

6 **Libertatea de a te pune pe gânduri** • Constantin Valer Necula

DIALOG LIBRIS

9 **#LibrisTalks: Interviu cu Constantin Necula** • *de* Adrian Lesenciuc

12 **Narine Abgarian – „Cred că această trăsătură tragicomică a literaturii scrise de mine este o caracteristică comună nu doar poporului armean, ci tuturor popoarelor marcate de evenimente istorice traumatizante."** • *Interviu de* Roxana Molocea

16 **Zeruya Shalev – „Încerc să scriu într-un mod care ajunge să transmită esența unui poem foarte, foarte lung."** • *Interviu de* Laurențiu-Ciprian Tudor

POETUL ÎNVITAT

20 **Aura Christi**

POEZIE

22 **Lidia Zadeh**

23 **Ioan Vintilă Fintiș**

24 **Carmen-Tania Grigore**

25 **Alina Caraghin**

ESEU

29 **Exerciții spirituale** • Cristian Muntean

32 **Interferențe ale discursului cinematografic. Subiectivitate și distorsiune la Todd Haynes și Rainer Werner Fassbinder** • Alina Mușina

PROZĂ

36 **Stadii** • Oana Paler

39 **Ziua mamei** • Rodica Bretin

45 **Exponate Second Hand** • Eugen Gomboș

CRONICĂ LITERARĂ

49 *Ana-Maria Negrilă:* **Cele patru oglinzi ale adevărului** • Anca Ianchiș

52 *Zeruya Shalev:* **Destin** • Laurențiu-Ciprian Tudor

54 *Ioana Pârvulescu:* **Invizibilii** • Rodica Bretin

57 *Sorin Oprea:* **Dominic** • Iulian Cătălui

60 *Cristian Pătrășconiu în dialog cu Episcopul Ignatie (Trif):* **Pâinea și lumina vieții. Două dialoguri despre Crăciun și Paște** • Adrian Lesenciuc

63 *Daniela Șontică:* **30 de scriitori români din exil** • Iulian Cătălui

PORTRET

66 **Milan Kundera, un teoretician al romanului** • Ioan Paler

DIALOGURI LIBRIS

69 **Alexandru P. Rusu – „Între un MACBETH de glorie și dorința continuă de a face oamenii fericiți"** • *Interviu de* Claudia Motea

MUZICĂ & POEZIE

74 **Interviu cu Vladislav Palamarciuc** • *de* Elena Dițu

ARTISTUL PLASTIC ÎNVITAT

77 **Eftimie Modâlcă**

LITERATURA UNIVERSALĂ

81 *Irvin Yalom & Marilyn Yalom:* **O chestiune de viață și de moarte** *de* Daniel Puia-Dumitrescu

83 **Katerina Iliopoulou**

85 **Kleopatra Lyberi** • *Traducere:* Angela Bratsou

ISSN 2559 – 0308
ISSN-L 2559 – 0308

REDACȚIA

Director onorific: Doru Munteanu
Redactor-șef: Adrian Lesenciuc
Secretar de redacție: Laurențiu-Ciprian Tudor
Redactori: Iulian Cătălui, Cristian Muntean, Anca Ianchiș

Corectură: Redacția
Design • Tehnoredactare: Irinel Merlușcă

PENTRU COMENZI ȘI ABONAMENTE:

EDITURA CREATOR S.R.L.
Str. Zaharia Stancu, Nr. 21A, Brașov, România
e-mail: contact@edituracreator.ro
www.edituracreator.ro
tel.: 0720 539533

LIBRĂRIA „ȘT. O. IOSIF"
Str. Mureșenilor. Nr. 14, Brașov, România
E-mail: office@libris.ro
Tel.: 0268 477799

CRĪTĪCA LĪTERARĂ CA FĪLTRU

ADRIAN LESENCIUC
REDACTOR-ȘEF

n. 21 august 1975, Câmpulung Moldovenesc. Poet, prozator, critic literar. Doctor în științele comunicării. Profesor universitar. Membru al filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România din 2000. Președinte al filialei din 2013. A publicat volume de versuri, critică și istorie literară, romane. Prezent în dicționare, antologii și volume colective publicate în țară și în străinătate.

În electronică filtrele sunt circuite prin care este permisă trecerea semnalelor de o anumită frecvență. Ele operează într-un mod similar felului în care într-o organizație, sau pe un flux informativ în mass-media, își exercită rolul așa numiții **gatekeepers.** Acest concept, provenit din teoria grupurilor, propus în 1947 de sociologul Kurt Lewin, este unul care se referă la un soi de filtru informațional care funcționează în proximitatea unor zone obligatorii de trecere sau porți informaționale (*gates*) pe care le administrează sau le „păzește” (*keep*), având rol de decizie asupra a ceea ce trebuie să treacă mai departe și a ceea ce trebuie să fie stopat. Anumite zone ale canalelor de comunicare funcționează, așadar, ca porți, unde există decidenți asupra fluxului informațional/comunicațional. În literatură există numeroși asemenea *gatekeepers*, de la lectorii de carte și editori până la criticii literari, inclusiv în calitate de membri ai juriilor literare. În fiecare dintre cazuri, cu motivare de natură gramaticală, de marketing, estetică, sau poate etică ori chiar ideologică, anumite lucrări trec mai departe: sunt admise spre publicare, sunt comentate ori premiate, pe când altele, cele mai multe, se opresc la prag, ori la poartă. Una dintre aceste categorii de *gatekeeping*, care nu a fost niciodată analizată ca atare, este cea a criticii literare care, în diferite ipostaze fiind în procesul comunicațional al scriitorului cu publicul său, intervine într-un anumit sens. Este adevărat că azi rolul criticii literare a scăzut ca valoare, că instanța critică nu e luată în considerare într-o lume în care valoarea economică asociată este prevalentă, dar asta nu înseamnă că în continuare criticul literar nu continuă să își manifeste exigențele de filtrare ca *gatekeeper* sau, mai ușor de înțeles la suprafața fenomenului, ca filtru.

Înțelegând criticii ca filtre, putem să încercăm o clasificare a acestora în funcție de modul de acțiune asupra fluxului editorial. În electronică există o clasificare similară, a tipurilor de filtre stabilite în funcție de modul de acțiune asupra semnalelor aplicate la poarta de intrare. Pentru a evita construcțiile sterile și complicațiile în ceea ce privește tipologia filtrelor critice, propun o lectură a categoriilor din electronică prin prisma asocierii cu felul în care critica literară își exercită funcțiunile. Prima asemenea categorie este aceea a filtrelor „trece-jos”, care permite trecerea neatenuată a semnalelor până la o anumită valoare a frecvenței, numită frecvență de tăiere

sau de întrerupere. În cazul **criticii „trece-jos”**, lucrările lipsite de valoare estetică, dar care devin importante pentru critic din varii rațiuni: economică, ideologică, afectivă, sunt încurajate prin cronici, recenzii, prefețe, note însoțitoare pe copertele și clapetele cărții ș.a.m.d. și, implicit, promovate. Pe de altă parte, ceea ce depășește un anumit prag estetic echivalent frecvenței de tăiere privitoare la semnalele electrice este supus unei forme de interdicție. Fie criticul este incapabil să rezoneze cu opera și să o înțeleagă și atunci decide să nu scrie despre ea sau să o critice, fie are alte interese privitor la promovarea unei anumite categorii de lucrări, genuri minore ori anumite zone de nișă ale subgenurilor literare în raport cu cererea de piață ori cu propriile interese (ca editor sau redactor al unei publicații). Rezultatul este același: lucrările importante nu trec. Criticii „trece-jos” se manifestă în două feluri posibile: evitând să abordeze operele mari sau fiind foarte duri în utilizarea instrumentarului critic aplicat acestora. În situațiile în care asemenea critici își extind studiile la un corpus de lucrări care să includă obligatoriu și mari opere, ei preferă să preia ideile altor critici și istorici literari și să le exprime ca și cum le-ar aparține. În general, criticii „trece-jos” conștientizând imposibilitatea de a deveni canonici au și o reacție de multe ori virulentă în raport cu canonul. A doua categorie de filtre sunt cele „trece-sus”, în care este permisă trecerea neatenuată doar a acelor semnale care depășesc valoare critică a frecvenței de tăiere. **Criticii „trece-sus”** sunt cei care își propun aplicarea principiului estetic maiorescian. Pentru ei există un prag limită acceptat, de la care nu se abat în aplicare, nefăcând compromisuri și neacceptând să scrie despre lucrări incerte. În general critica „trece-sus” funcționează în acest fel, al refuzului comentării lucrărilor fără valoare. În mod excepțional există critici care transformă exercițiul comentariului critic în spectacol, desființând lucrări incerte din punct de vedere valoric. A treia și a patra categorie de filtre se referă la un interval de frecvență. Există, prin urmare, filtrele „trece-bandă”, în care sunt permise să treacă neatenuate doar semnalele care se află într-un anumit interval de frecvență. **Criticii „trece-bandă”** sunt, de regulă, ideologii unei grupări sau generații literare, ori ai unei publicații literare care promovează o anumită ideologie culturală, ori criticii de casă ai unei edituri. În intervalul de frecvență ideologică acceptat, ei își exercită cu talent funcțiunea, refuzând să admită că există literatură și în afara benzii ideologice în cauză. De regulă, acești critici furnizează topuri și liste de lectură și, evident, au o reacție de respingere față de canon. Filtrele „oprește-bandă” sunt complementare filtrelor „trece-bandă”, transformând intervalul cuprins între frecvențele de tăiere în bandă de tăiere. **Criticii „oprește-bandă”** sunt cei care, tot în baza anumitor convingeri sau impuneri de ordin ideologic, resping sau sunt excesiv de duri cu operele literare ale celor care împărtășesc o anumită ideologie culturală sau politică. De regulă critica „trece-bandă” și cea „oprește bandă” funcționează în tandem, pe aceleași criterii ideologice.

Două întrebări permit identificare tipului de critic: care este cea mai proastă carte pe care a lăudat-o și cărei ideologii culturale îi aparține. Restul vine de la sine.

CONSTANTĪN VALER NECULA

CONSTANTĪN VALER NECULA

s-a născut la 19 iulie 1970, în Brașov. Teolog. Poet, prozator, eseist, critic și istoric literar. A absolvit Liceul de Științe ale Naturii la Brașov (1989) și Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" la Sibiu (1994), unde a obținut și titlul de doctor în teologie cu teza *Contribuția Școlii Ortodoxe Teologice din Sibiu la dezvoltarea pedagogiei românești* (2005), și atestatul de abilitare (2017). Este preot și profesor universitar, decan al Facultății de Teologie din Sibiu. Conduce Centrul de cercetare teologică din cadrul universității sibiene. Membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Brașov, din 2021. Membru a numeroase asociații profesionale, printre care ASTRA Sibiu, Societatea Academică de Antropologie, Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, Associazione Culturale Amici di Santa Croce și International Orthodox Theological Association. A debutat în 1995 în *Revista teologică*, iar în volum 2001 cu literatură omiletică, *Iubite-voi, Doamne...* și *Iată, Mirele vine...* ambele publicate la Editura Tehnopress din Iași. În 2003 a publicat primul volum de proză pentru copii, *Căluțul lui Dumnezeu* (Ed. Bunavestire). A colaborat la revistele *Astra, Libris, Tribuna, Dilema Veche, Observator cultural, Capital cultural, Lumina, Telegraful român, Foaia diecezană* ș.a. A tradus din latină, greacă, franceză și italiană scrieri patristice ale Sf. Ambrozie, Sf. Daniil Stâlpnicul, Sf. Grigorie cel Mare, Sf. Simion Metafrastul și literatură de specialitate. A coordonat numeroase lucrări teologice, de critică și istorie literară. A publicat peste 60 de cărți în calitate de unic autor, peste 200 de studii în volume colective și în publicații de specialitate, peste 200 de articole și eseuri de spiritualitate, istorie și cultură, peste 200 de recenzii de carte și studii introductive (literatură și scrieri teologice), a coordonat peste 30 de lucrări colective. A susținut numeroase conferințe în țară și străinătate. Cărți semnate de Constantin Necula au fost traduse în maghiară, germană, engleză, spaniolă. Pentru activitatea sa a fost distins cu numeroase premii și distincții, printre care premiul cultural al Regiunii Toscana *Pegasus d'Argento* (2017) și Ordinul Sf. Ioan Gură de Aur acordat de Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

OPERA: poezie*: În așteptarea zorilor de lună* (2015); proză: *Căluțul lui Dumnezeu (povești și povestiri pentru cei care n-au mai citit de mult povești)* (2003); *Ogorul cu îngeri* (2015); eseu, critică și istorie literară: *Gheorghe Lazăr – Învietorul* (2009); *Provocările străzii (mic catehism vorbit)* (2011); *Îndumnezeirea maidanului* (2015); *Pedagogia poveștii. A fost odată, pe când poveștile nu aveau televizor* (2016); *Risipitorii. Meditații la Evangheliile Duminicilor de peste an* (2020); *Picătura de carte. Fișe de lectură* (2020); traduceri: *Sf. Ambrozie. Viu va fi sufletul meu, părți alese din Comentariul la Psalmul 118* (2000); *Sfântul Daniil Stâlpnicul* (2007); *Sf. Grigorie cel Mare, Viața Sfântului Benedict de Nursia. Dialoguri: cartea a II-a* (2008); *Sf. Simion Metafrastul: Sf. Spiridon Traumaturgul* (2013); *Marcellino, o minune de băiețel* (2014). lucrări coordonate/ ediții critice: Mitropolitul Andrei Șaguna, *Texte alese* (2010); Pr. Dumitru Belu. *Din domeniul Omiletici* (2012); Pr. Dumitru Belu. *Chemări la slujire* (2012); Pr. Dumitru Belu.*Curs de Omiletică. Momente din istoria predicii. Teoria Predicii* (2012); Ioan Lupaș și alți preoți din Protopopiatul Sălișteː *Mângâiați poporul! Cuvântări Bisericești* (2019); Ioan Lupaș. *Contribuțiuni la istoria ziaristicei românești ardelene* (2019); Zacharia Boiu. *Frunze de laur. Poesii eroice din anii 1877-1878* (2019); Horia Petra-Petrescu, *Viața și Scrierile lui Ion Luca Caragiale. Teză de doctorat publicată în Leipzig în anul 1911* (2020); Zacharia Boiu, *Semințe din Agrul lui Christos. Cuvântări Bisericesci. Pe toate duminecile, prasnicele și sărbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci, publice și private* (2020).

LĪBERTATEA DE A TE PUNE PE GÂNDURĪ

CONSTANTĪN VALER NECULA

n. 19 iulie 1970, în Brașov. Teolog. Poet, prozator, eseist, critic și istoric literar. A absolvit Liceul de Științe ale Naturii la Brașov (1989) și Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" la Sibiu (1994), unde a obținut și titlul de doctor în teologie cu teza Contribuția Școlii Ortodoxe Teologice din Sibiu la dezvoltarea pedagogiei românești (2005), și atestatul de abilitare (2017). Este preot și profesor universitar, decan al Facultății de Teologie din Sibiu. Conduce Centrul de cercetare teologică din cadrul universității sibiene. Membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Brașov, din 2021.

Înțeleg tot mai des că libertatea de a te pune pe gânduri e ultima libertate de ne-a rămas. Inalienabilă contorsionărilor de sens la care asistăm. O mediocritate absurdă lovește în timpul de răspuns la chemarea lui Dumnezeu. Catodici, ne-am extras din suflete cumințenia și o atârnăm pe toate sforile și sforăriile lumii. Un soi de exhibiționism etic, concentrat pe posibile dreptăți construite împotriva adevărului. Cum supraviețuim altfel decât punându-ne pe gânduri. Sunt mulți dintre aceia care spun că exercițiul credinței nu are în sine nimic rațional. Cu atenție, citind izvoare și analizând realități, ar remarca sinceritatea adâncă a rațiunii credinței. Un construct metaforic, ar zice. Iar mie îmi este a-mi zice: Cred Doamne, ajută necredinței mele. Eliberează-mă de constructul credinței și fii Tu Cel Ce-mi Este Credința.

Nu am aflat încă om liber care să nu creadă. Dacă nu în Dumnezeu măcar în oglindiri ale Sale în lume, energii necreate ce-și oglindesc splendoarea în cele ale creatului. Poți să nu crezi, de exemplu, în Dumnezeu dar ești gata să mori pentru Țară - sau măcar mimezi asta. Ori conținutul Țării este un exercițiu de Libertate în Dumnezeu. Atât. Este strict libertatea mea de a cădea pe gânduri pentru Țara mea și tot ce semnifică ea. Deloc politic ci în geneza culturii ei într-ale libertății. Când omul se socotește liber dar nu crede, înveșmântează în drapaj de dric cea mai frumoasă dintre Nunți. Organizează evadări din moarte în mai moarte, de s-ar putea admite, în mai-nimicul din jur. Privelișteа nu este cea a unei opțiuni debusolate ci doare prin absurd.

Căutând în inima ta, ca om, descoperi gândurile pe care merită să le gândești și să le frământi pentru a înflori în tine prescura liturgicului cotidian - rugăciunea, creșterea în virtuți, eliberarea din hățul cu grohotiș intelectual. Te așezi cu tine dinaintea Lui. Cuminte. Precum bătrânii odinioară dinaintea icoanelor de glajă în care-și ascuțeau mintea. Libertatea de a te pune pe gânduri constă tocmai în acordarea frământăturii din tine la cumințenie. Dintâi te lupți cu trupul - măgarul

poverilor dinlăuntru – apoi cu propriul tău suflet. Cu schija de rezistență la liniște care rănește în tine cu fiecare nedreptate pe care o vezi, cu fiecare necordialitate cu iubirea din care izvorăsc adevăratele gânduri dintru sine. Putem să ne mințim pe noi, putem să ne spunem că ne e bine când binele e departe de noi, într-un plan atât de îndepărtat încât nu se mai zărește? Desigur că o putem face. Atât de mare este libertatea încorporată în chipul lui Dumnezeu din noi încât ne îngăduie exemplul acesta. Când o facem devenim mai oameni? E singura întrebare ce se naște în sufletul meu când insist pe ideea că nu sunt chiar așa vinovat de cutare ori cutare lucru. De aceea Părinții Bisericii – mai ales cei filocalici, pedagogii gândirii întru aflarea lui Dumnezeu – ne îndeamnă mereu la smerirea gândului, la articularea lui pe circumstanțele Scripturii. Nu am curaj mereu să spun dar des îmi vine să-mi spun că în fond a te adânci în gândul tău și a lucra cu el înseamnă a te pune dinaintea lui Dumnezeu. Iar când lumea te înfurie să o vezi prin ochii lui Dumnezeu. Cum minunat își încheie povestea ciorbei de bolovan blândul martir Vasile Voiculescu. Cu mult înainte de a citi un rând din Evanghelii ori din textele patristice paginile lui – *Revolta dobitoacelor* ori *Ciorba de bolovan* primează, ori minunatul poem *Pregătiri de cină*- mi-au descoperit exercițiul acesta. Al modului prin care Dumnezeu ne privește. Blândețea Lui, necuprinsa Lui milă și iubire rodind în inteligență m-au învățat să caut calea cea strâmtă, anevoioasă uneori, a aflării voii lui Dumnezeu. Niciodată coercitivă. Niciodată altfel decât o amplă deschidere spre Iubire.

De aceea cred până astăzi că înainte de ne crește pentru spiritualitate avem obligația de a ne citi oamenii cu adevărat copleșitori. Sunt în uimire și dinaintea *Gramaticii* lui Dimitrie Eustatievici dar și dinaintea pustiului care a descoperit cum poate regenera energia nucleară trecând-o prin bastoanele unei baterii care numai în mintea lui, strălucită, a evoluat spre noi. Nu mă dumiresc cum a putut Ștefan, clericul zămislitor de icoane pe tâmpla de piatră romană de la Densuș ori pe arcul de podmol ceresc al Streiului să prindă lumina aprinsă în răsăriturile din Marea Adriatică. Dacă pui urechea pe zid nu auzi doar clocotul de copită al soldatului roman ce-și onorează generalul ci și valul destins al brizei ce i-a odihnit pe oamenii cnejilor în bătăliile curajoase în slujba coroanei ungare. Am străbătut inelele de luciditate ale *Laserului* de la Măgurele cu aceeași emoție pe care am avut-o trecând pe sub bolțile peșterii de la Bistrița, măgulind piatra cu un sărut de inimă pe fruntea sfinților ce au rezistat atât amar și dulce de timp. Aici văd libertatea. A ști pe ce lume te afli. Chiar dacă lumea în care te afli nu îți place – și nici nu are cum – în întregime. A plonja în gândurile tale când furtuna învolburează viața e semn de libertate. E semn că știi că răul nu poate fi etern.

Uneori descopăr în spitale muribunzi fericiți. Nu mint. Oameni întregi. Știu de unde vin. Știu și de ce sunt chemați să plece. Supraviețuiesc oricăror analize. Aproape le neagă prin prezența lor. Și-i întreb mereu, obraznic dar șoptit, cum de reușesc să nu-și piardă lumina din chip, încrederea din privire. Uneori sub efectul „turbiliniu" al cine știe cărui medicament ce propune evadarea spre o moarte zis-demnă.

Mă cuprinde mereu un gând. Ce voi gândi înainte de a nu mai fi gândire sau de a nu mai fi decât ce gândesc alții că aș fi putut fi? Trece cu mine gândirea dincolo de raza de noapte a vieții. Zorii zilei celei fără de înserare mă vor găsi descoperind, uitând, mirosind a pământ? Des aud pe câte unii că spun: „ultimul gând cel care pleacă l-a închinat lui Dumnezeu", familiei și alte câte. De unde să știm

Biserica din Morzine - Eftimie Modâlcă

de mult te asiguri să o cunoști nu o cunoști niciodată deplin. Pentru că deplin e gradul de cunoaștere ce ne atinge după moarte.

Așa că îmi caut vindecarea de gândul la ce voi gândi. Pot doar asuma niște „perspective ale minții" (cum ar zice Howard Gardner) dar nu pot să-mi asum mintea întru totul. O las în grija lui Dumnezeu nu ca o scăpare ci ca singurul exercițiu de Înviere înainte de Înviere. Pentru că a avea libertatea de a cădea pe gânduri înseamnă să urci Taborul propriu, să surprinzi Lumina aceea care schimbă perspectiva și o fundamentează în veșnicie. Poate de aceea zvonurile ucigașe ori răutățile ieftine încep să-și piardă din tărie oricât de sofisticată ar fi arma din care sunt executate. Nu nimeresc metafizicul gândului tău oricât de multă aroganță ar avea în a te domina. Alongarea în tine a gândului libertății freamătă în viscerele fricii ca un derviș pocăit și întors la Adevăr. Plesnetul ploii pe obraz ori lacrima de emoție din gustul cireșei sunt mai reale decât ura din jur și de jur împrejur. E o libertate pe care nimeni, niciodată nu o poate cenzura sufletului tău. Aceea de a cădea pe gânduri și de a te ridica. Mai cuminte și mai curajos deopotrivă. Cu moartea pe moarte plecând...

noi ce gândește un om care se stinge, de unde atâta orgoliu încât să credem că știm ce spune el când dă ochii cu Cerul? De aici nevoia de libertate de a te pune pe gânduri. Sunt gesturi care exprimă mai bine decât vorbele. Mă întreabă câte unii de ce bătrânii lor se întorc cu spatele în patul suferinței, de ce nu mai vor să-i vadă? Le spun mereu că e greșită perspectiva. Nu. Nu-i vorba de ei aici. Omul nu vrea să fie văzut cum oftează dintâi la întâlnirea cu veșnicia. E o jenă a plecării în toate plecările. Lași în urmă totul și pleci spre o împărăție pe care oricât

#LIBRISTALKS: INTERVIU CU CONSTANTIN NECULA

[FRAGMENT]

ADRIAN LESENCIUC
REDACTOR-ȘEF

n. 21 august 1975, Câmpulung Moldovenesc. Poet, prozator, critic literar. Doctor în științele comunicării. Profesor universitar. Membru al filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România din 2000. Președinte al filialei din 2013. A publicat volume de versuri, critică și istorie literară, romane. Prezent în dicționare, antologii și volume colective publicate în țară și în străinătate.

Adrian Lesenciuc: Părintele Constantin Necula este brașovean, un apropiat și un promotor al spațiului cultural brașovean. Bine ați (re)venit la Brașov!

Pr. Constantin Necula – Bine ne vedem și bine ne auzim. Mulțumesc de invitație!

A. L.: Ar trebui la început să facem o foarte scurtă trecere în revistă a ceea ce înseamnă un altfel de profil al părintelui Constantin Necula. A scris aproape șaptezeci de lucrări de unic autor, peste treizeci de volume colective, cinci volume traduse din limbi de circulație internațională, peste douăzeci de volume editate și coordonate, o sută de studii în volume colective, peste o sută șaptezeci de recenzii și prezentări de carte, aproximativ o sută de studii introductive și cuvinte însoțitoare, peste două sute de articole științifice, are peste o sută șaptezeci de participări la manifestări științifice, circa treizeci de proiecte în domeniile educațional, cultural, social în care a fost membru sau coordonator. Părintele Constantin Necula este dincolo de ceea ce cunoaștem – omul care aduce vorba bună – este omul care reușește să așeze această vorbă bună între coperte și să-i dea și un alt rost. Prin urmare, prima provocare este tocmai aceasta: părinte Constantin Necula, povestiți-ne despre autorul Constantin Necula.

Pr. C.N.: Să spunem că am început să scriu cuminte și liniștit pentru publicația *Pentru patrie*, a fost visul meu să public acolo o nuvelă. Nu prea mi-a ieșit. Traian Tandin mi-a spus la rubrica răspunsul cititorilor că sunt prea mic să pot publica pe această temă, dar m-am întâlnit după câțiva ani buni cu dumnealui și-mi spunea că regretă. Era târziu, eram deja preot, nu autor de romane polițiste. Am datorat și datorez mult învățătoarei mele din clasele III-IV, doamnei Ileana Onea, deoarece ea s-a dus la mama și i-a spus: „sigur ăsta o să scrie, că scrie mult, controlat și frumos”. Domnul profesor Florin Șindrilaru, că tot suntem între brașoveni, și el a cultivat scrisul meu, uneori în detrimentul orelor de chimie și de fizică, dar și profesorii de la aceste materii, doamna Șuteu și domnul Dănuț Săvescu, m-au încurajat să scriu. Unii văd acum valul acesta de publicitate în care s-a lansat cartea cu Mihai Morar, și apoi cea cu Francisc Doboș. E drept că îmi plac, sunt faine, și e pentru prima dată când îmi sunt respectate cu contract toate drepturile de autor. Nu e pentru prima oară, dar e printre primele dăți când văd că din munca mea se pot obține foloase materiale. Aproape că mă rușinez, nici nu știu cum să vorbesc despre asta. În

rest au fost lucruri făcute cu dragul a ceea ce fac tot timpul și din bucuria aceasta a scrisului. Multe dintre cărți, cu foarte puține excepții, au fost transferate din ceea ce am vorbit. Am cărți de povești pe care le-am scris cu bucurie, cărți de predică pe care le-am scris, unele pe care le-am rostit și apoi le-am reluat în scris. Cercetarea teologică m-a obligat să am acribia necesară și nu dau îndărăt să spun că sunt cărți extrem de bine înșurubate în ceea ce trebuie să fie o carte scrisă pentru teologie. Dar, în principiu, cea mai frumoasă carte e cea pe care încă nu am scris-o și pe care aștept să o scriu. Aici este provocarea și scriitorul din mine cam aici se plimbă.

M-a bucurat foarte, foarte mult, v-am spus, eu repet așa cu maximă seriozitate, admiterea mea în Uniunea Scriitorilor, care a generat recunoașterea muncii copilului de altă dată, din clasele mici, care se visa luat în seamă de ceilalți. Sigur că e și un pic de orgoliu aici. Preoția m-a forțat să mai zdrobesc din orgoliu. Nu-mi iese întotdeauna, dar în parte îmi iese. Iar ceea ce m-a bucurat și mai mult din toată treaba aceasta e faptul că am văzut cărțile în mâinile oamenilor, iar multe dintre ele se găsesc în bibliotecile țării. Există traduceri care au depășit mii de astfel exemplare. Viața Sfântului Spiridon, de exemplu, tradusă din Simion Metafrastul, sau Viața Sf. Nicolae, m-au bucurat foarte mult, ultima și ca o răcoreală așa de șcheian pentru viața sfântului care ne păzește. Aici se joacă limita vieții mele de scriitor. Scriu cu pasiune, scriu cu plăcere, scriu cenzurat, asta trebuie să spun. Domnul profesor Șindrilaru, când i-am spus că mi-aș scrie romanul vieții, a început să râdă: „N-ai să poți să mai scrii niciodată foarte liber, pentru că preoția te cenzurează”, și a avut dreptate. E de departe mentorul meu și cel mai bun dintre cei care m-au învățat să ascult și să scriu.

Lucrez tot timpul și asta mă face să fiu la zi cu toate și mă bucur tare mult că pot să dau inclusiv câte un semnal la „Picătura de carte” care e o cronică mică, neînsemnată, dar realizată zi de zi, și asta mă obligă să citesc tot timpul, să fiu în ton cu toate și să mă împrietenesc cu oamenii. Eu văd scriitura ca pe un mod de a te împrieteni cu oamenii și de a îi îmbrățișa.

A. L.: Părinte, asta înseamnă câteva mii de pagini pe care le-ați scris, dacă nu ne ducem cumva într-un alt ordin de mărime. Prin aceste pagini v-ați întors constant la Brașov. O faceți așa cum ați și spus, vorbind despre scriitorii brașoveni actuali. Primesc de la dumneavoastră textele pe care le scrieți și mă bucură foarte tare acest lucru. Ați intrat de curând în această filială din Brașov a Uniunii Scriitorilor, dar această intrare a fost un simplu pas birocratic, evaluarea unui dosar. Nu se punea problema dintr-o altă perspectivă și mă bucur foarte tare pentru că aduceți filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor un plus de prestigiu de care avea nevoie. Dar ceea ce faceți dumneavoastră pentru Brașov este, pe de o parte, să-i aduceți în prim-plan pe cei care înseamnă ceva din literatura actuală, inclusiv pe profesorul Șindrilaru, care vă este coleg de filială în momentul de față, dar munca aproape necunoscută, pe de altă parte, este aceea de a descoperi ceea ce școala veche brașoveană a reușit să producă, și mă refer la această școală veche brașoveană nu numai privitor la lucrările literare, ci și la lucrările teologice vechi. Prin urmare, într-un fel, chiar dacă locuiți în Sibiu și vă desfășurați activitatea la Sibiu, lucrați neostoit pentru Brașov. Ce ne puteți spune despre aceste proiecte de aducere la lumină a numelor vechi ale scriitorilor mai puțin cunoscuți din Brașovul nostru?

Pr. C.N.: Pentru mine e așa o bucurie! Eu sunt crescut în Șchei, măcar în weekend. Eram un șcheian de weekend, ca să zic astfel. Pentru mine binomul acesta, Prima Școală Românească și Biserica Sf. Nicolae înseamnă enorm, sunt plămânii mei culturali. Eu nu uit că părintele Vasile Oltean m-a pus în băncuța aceea de la Prima Școală Românească, că mi-a dat să scriu cu peniță primele cuvinte și că râdea de mine cum mă chinuiam să scriu. Eu chiar îmi